

Meflar Francek in njegov brat Peterček.

Fr. Pravda — Jožef Gruden.

III.

onopasku je čaj v istini pomagal. Kašljal je manj in manj ga je tiščalo v prsih. Ponoči je že lahko nekaj ur mirno spal.

Družina je bila tega jako vesela. Zlasti Francek se je radoval, da oče ne bodo umrli. Sedel je ob postelji, vezal metle in očetu zmeraj kaj pripovedoval.

Najrajši je govoril o zdravniku, njegovi gospe in milih mu otrocih. Kar prehvaliti jih ni mogel.

Tudi oče sam je bil od tolike dobrotljivosti ves ginjen. Mati je name-ravala o prvi priliki v mesto, da nese doktorjevim nekaj jajc in se jim spodobno zahvali.

Doktorjevih darov so bili torej vsi izredno veseli. Denar je oče shranil za različne potrebe, suknja je bila kakor narejena za Peterčka, in leseni konj mu je bil tako všeč, da ga ni dal za živega, ki mu ga je nekoč nagajivi sosed ponujal.

Predobro mu je tudi dišal doktorjev dar. Snedel je svoj kos potem pa vprašal, čigavo je še drugo.

Mati mu je rekla, da bodo pustili očetu.

Bil je s tem zadovoljen, dasi bi bil še en košček rad. Očetu na ljubo pa se je premagal. O svoji želji še črhnil ni. Še sam je bil vesel, da bodo imeli oče poboljšek. Ko pa je bil kolač že suh in trd, so mu ga poparili, a on ni rekel, da bi ga rad jedel.

Doktor Hvatal je držal besedo. Prav vsak teden je prišel h Kono-paskovim in vsakpot jim je kaj prinesel. Imel je v mestu mnogo znancev. Izprosil je pri njih marsikaj za bednega čevljarja, pa še sam je dodal, kar je mogel.

Nekoč je privedel s seboj svoje otroke. Bolnika so se nekam ogibali; ali Francka so pa pozdravili kakor starega prijatelja in so mu rekli, naj jim pokaže Peterčka. Bil je zadaj za kočo, pa po blatu in luži je brazdal. Hlače je imel zavihane do kolen, meča oškropljena, noge pa so mu tičale v blatu kakor v škornjih.

Doktorjevi otroci so res mislili, da ima Peterček škornje iz usnja, in se niso malo čudili, ko jim je Francek povedal, da so ti škornji iz blata. Kaj takega svoj živ dan niso slišali. Tudi njih papa je moral videti to znamenito obuvalo, in mami so o tem pripovedovali takoj, ko so prišli domov.

Peterček se je svojih čevljev jako sramoval, prikril si obraz s čepico, in boječe je kukal na mestne goste. Prinesli so mu rogljiček, potresen z makom. Rekel jim je »Bog povrni!« Rad bi se bil umeknil kam v samoto, da bi rogljiček brž snedel, ali otroci ga niso pustili.

Zato ga je pa vteknil pod čepico in ga izpod nje glodal.

Hoteli so mu otroci napraviti še večje veselje: privlekli so iz torbe lepo knjigo in mu jo prijazno podarili.

Tudi knjigo je spravil Peterček pod čepico, a ker potem ni mogel prav do rčgljička, da bi otroci ne videli, je lizal z njega mak in sol.

Doktor je opazil dečkovo zadrego; zato mu je knjigo odprl. V njej so bile podobe. Pod vsako je bil napis, kaj podoba predstavlja, in Peterček je moral brati.

Moral je priznati, da šele zloguje.

Temu so se mestni otroci čudili, in še njih mala sestra je z glavo zmajevala. Oni so že vsi gladko brali, in da bi to Peterčku dokazali, so mu brez napake čitali nekaj vrstic naprej.

Nato je moral Peterček sam zlogovati. Pa tudi to mu ni šlo. Zlogoval je: »v-o-l-k = volk, m-o-r-j-e = morje«.

Otroci se mu niso hoteli smejeti v obraz, ali drug za drugim je sklonil glavo ter se skrivaj v pest smejal.

Doktor je zlogovanje prekinil. Slutil je, da Peterčka ta neznana družba le moti in bega. Da bi dal dečku pogum, mu je kazal zveri na podobah, pa izpraševal ga, kako se imenuje ta ali ona.

Prva podoba je kazala leva.

Doktor je vprašal: »Katera zver je to?«

Peterček je odgovoril: »To je pes.«

Otroci so si dajali znamenja s prsti.

Na drugi podobi je bil volk.

Doktor ga je izkušal: »Katera zver je pa tole?«

Peterček je odgovoril: »To je pes.«

»In tole?« je zopet vprašal doktor in pokazal medveda.

»To,« se je Peterček brž odrezal, »je tudi pes.«

»Pa tole?«

»To je pesek.«

Pa je bila lisica.

»In tole?«

»To je psiček.«

Pa je bil jazbec.

Doktor ni dalje izkušal Peterčka. Videl je, da ima vse zveri za pse, peske in psičke.

Otroci pa seveda v smeh, ko so to slišali.

Ali gospodu doktorju je palo v glavo, da Peterček ne more poznati tujih zveri, ker jih še nikoli ni videl, ne živih, ne naslikanih. Povedal je to svojim otrokom. Pojasnil jim je, da bi sami tudi ne poznali ne leva, ne volka, ne medveda, ko bi jih ne bili videli v zverinjaku in na slikah, in da bi Peterček izvestno poznal živali, ki jih imajo ljudje v vasi.

Hitro je obrnil doktor nekaj listov in pokazal naslikano kravo. Peterček jo je takoj spoznal, tako tudi konja, ovco, jagnje in kozla, in s tem je rešil svojo čast.

Otroci so se nehali smejeti. Peterček je vendar nekaj vedel. Pa sam Francek ga je zagovarjal, rekoč, da nimajo takih podob v šoli.

Doktor je šel z otroki na bližnje polje in ondi izpraševal po različnih vrstah žita.

Tedaj so pa otroci iz mesta slabo zadeli. Čujte, ječmen so imeli za pšenico in oves za rž.

Peterček se ni mogel zdržati smeha. Hihital je tako močno, da se mu je zaletel velik kos rogljička, ki ga je bil ugriznil skrivaj, in hud kašelj ga je posilil.

Pustili so ga domov, da si rogljiček z vodo razmoči; kmalu so tudi oni prišli h Konopaskovim.

Doktor je naročil, kar bi bolniku pomagalo, in je potolažil ubogo ženo, kakor je vedel in znal. Da mož ne bo učakal zime, je naprej vedel. Zato ji ni dajal Bog ve kakšnih upov. Ozdraviti ga ni mogel, ali hotel mu je vsaj bolečine olajšati. Poleg tega se je brigal za njegovo družino, ki si ta čas ni mogla nič zaslužiti, ker so skrbno stregli očetu.

Tudi prosil je zanje, in marsikakšna podpora je prišla iz mesta.

Sosedje v vasi so tudi imeli usmiljenje z njimi. Kmetice so bolniku pošiljale juho. Francek je šel zdaj sem, zdaj tja, pa nikdar se ni vračal s praznimi rokami.

Tudi gospod župnik je prišel h Konopasku pogledat. Skrbel je, da mu ne bi nedostajalo dušne utehe. Ko je bilo potrebno, je prišel z Bogom in mu podelil sv. popotnico.

Vsi so se vdali v voljo božjo. Francek je naprej molil molitve na pamet ali iz knjižice. Hotel mu je krajšati čas. Bolnikova duša pa je hrepenela, združiti se z milim Odrešenikom.

Bližala se je bolniku zadnja ura. Dečka sta bila vsa žalostna. Tudi Peterček je žalostno plakal.

Odsihmal sta nehala iskati dečka v jedi in spanju edino veselje. Peterček je držal dano obljubo, da bo marljiv tudi v šoli, in da ne bode doma matere s slabim obnašanjem nikdar žalil.

Bolnik je molil zanj in za Francka. Blagoslovil ju je, se poslovil od njiju in matere in zatísnil oči.

Njegova duša je zapustila telo in se napotila k Bogu.

Žalosten je bil njegov pogreb. Uboga vdova je žalovala in mala sirotka sta žalostno gledala za očetom v jamo.

O, da sta imela vsaj še mater! Ljubila sta jo zdaj še bolj kakor kdaj poprej.

IV.

Ko sta Francek in Peterček po očetovem pogrebu zopet prišla v šolo, ju je priporočil gospod župnik ostalim učencem kakor siroti, in jim rekel, kako težko in žalostno je, če kdo izgubi starše že v mladosti.

Govoril je tako sočutno, da so vsi jokali.

Najprej je našteval, kakšne dobrote izkazujejo otrokom starši, ko skrbe od rojstva za njih telo in dušo. Oj, tega je bilo mnogo, mnogo!

In opomnil jih je, naj bodo staršem zato hvaležni.

Dejal je: »O, ljubite in ubogajte starše! Izkazujte jim ljubezen ne le

z besedo, ampak tudi z dejanjem. In molite, da bi vam jih Gospod Bog ne vzel. Potem bi jim ne mogli njih dobrot vračati. Učite se pridno, vedite se lepo, da bodo z vami imeli veselje. Pokažite jim, koliko vam je do njih. Takoj danes po šoli začnite. Stisnite se k njim. Poljublajte, božajte in objemajte jih. In potem ne prenehajte nikdar izpolnjevati četrte božje zapovedi, ki pravi: Spoštuj očeta in mater.«

Starši so se čudili, da so bili ta dan otroci do njih tako prijazni in vljudni. Res da so jim poljubljali roko po šoli vsakpot, ali danes so bili še mnogo bolj prijazni. Ta učenček je sel očetu v naročje in mu pravil, da mu dobri ata ne sme umreti. Drugi je obetal, da bo svojega očeta ubogal do smrti. In tretji je prosil, naj bi mu starši odkazali delo, da ga opravi namesto njih.

Matere se niso mogle ubraniti poljubov svojih otrok. Njih »kebrčki« so se jim obešali na vrat in jih iskreno objemali. Vmes so se jim pa sladkali, lepo govorili in dokazovali, kako jih imajo radi.

Zvečer so za starše molili kakor ponavadi. Dostavili so molitev, da bi jih Bog ohranil, jim podelil zdravje, srečo in obilico drugih dobrih reči.

Sebi so pa prosili darov Sv. Duha in pomoči božje, ker so hoteli biti pridni in hvaležni otroci. Konopaskova pa nista mogla očetu nobene hvaležnosti več izkazati. Oba sta jokala. Mati je prisledla k njima pa ju vprašala, zakaj sta tako žalostna.

Pa sta povedala, da jim je gospod župnik naštel vse dobrote, ki jih imajo od staršev.

Francek je rekel: »Morda sem očeta kdaj razžalil in zdaj več ne morem popraviti.«

Peterček je ihtel, ker je očeta res večkrat žalil.

»Zlata otroka,« je izpregovorila mati, »žal vama je, oče so vama to odpustili. Prizadevajte si, da bosta poštena. Revna žena sem. Ko bi vaju dala v službo, bi se preživila sama. Ali tega ne bom naredila. Delati hočem za vaju, da bosta lahko hodila v šolo. Prizadevajte si, porabita dragi čas in zbirajte zaklade, ki ne minejo. Drugega vama tako ne bom zapustila, ko pojdem za očetom.«

Toliko da se nista začela dečka za mater puliti. Eden jo je držal za desnico, drugi pa za levico. Poljubljala sta jo in ji dajala sladka imena.

Pa pomagala ji bosta pri delu, ko bosta prišla iz šole. Francek hoče izvrševati svoje staro rokodelstvo, Peterček bo pa delal ž njim vred metle in metlice. Takoj naslednjega dne bo vstal navsezgodaj in šel ž njim vred v gozd po veje.

Bivši lenuh se je sicer težko ločil od postelje, pa kakor hitro je preudaril, kaj je včeraj sklenil, je z urnimi nogami skočil na tla. Dobra volja je premagala zaspanost. Hitro se je oblekel, pošteno umil, pobožno molil. Dasi je bil vaje najesti se, preden je šel z doma, vendar se ta dan ni zmenil, da bi kaj jedel. Koračil je po rosi, rezal šibe in jih vlačil iz gozda. Šele ko je prišel domov, si je potolažil lakoto.

Prišla sta s Frančkom še pravočasno v cerkev. Bila sta pri sv. maši. Po službi božji sta v šoli pazljivo poslušala in v vsem učenju napredovala.

Mati je bila pri delu. Francek je kuhal; to je namreč znal. Peterček je pospravljaj, pometal in pomival. Prinašal je vode, pa krompir je lupil. Opoldne so se nasitili s kruhom. Zvečer so pa imeli krompirjevo juho in včasih so si pripravili tudi kakšno drugo jed.

Nekoč je bil tudi Peterček za kuharja, ali slabo jo je izpeljal. Mati mu je dala, česar je bilo treba, in mu povedala, kako ima ravnati. Pa si ni dobro zapomnil: del je vse naenkrat v lonec ter solil in belil, mešal in obračal, da mu je kar padalo iz piskra v oglje. Sicer je nekaj pobiral iz žarjavice in pomagal tisti stvari nazaj v pisker, ali obenem so mu noter padale iveri in seveda pepel tudi. Ker je zapalil velik ogenj, se mu je na eni strani prišmodilo. Bezal je s kuhlenco, da bi tisto reč razdelil. Imel je v piskru: en sam cmok. Ali ker je bil ta grdi cmok vedno trši, je Peterček prilil vode. Del je še na ogenj in iznova kuhal.

Že so ga začele boleti noge. Zlezel je na ognjišče, sel na deščico, pa se je potil, da je bil ves moker. Obraz mu je bil sajast, pod nosom so se mu vlekli črni brki, po čelu in po licu pa je bilo vse polno pičic in peg.

V piskru je pa grčalo in brbljalo. Stopala je tista reč h kraju; a v strahu, da bi mu ne ušla, jo je Peterček s polencem tlačil in suval nazaj.

Ni zmožeg cmoka, in že je natezal meh, to je, na jok mu je šlo, ko je prišla mati.

Konopaskovka ni vedela, ali bi se smejala ali jezila. Tudi Francek je prišel. Sedli so za mizo. Obrnili so pisker v skledo, pa gledali, kakšno bo neki tisto kosilo. Nihče ni spoznal, ali je kaša, ali krompirjeva juha ali kaj.

Počakali so, da se je pohladilo, ter pokusili. Žal, ni se dalo jesti. Sam Peterček je priznal, da je jed zanič.

Kaj pa zdaj?

Mati je naglo pristavila krompir. Ta je seveda vsem bolj dišal kakor Peterčkova godlja. Tisto godljo je pa dobil njih pujssek, ki ni mogel umeti, zakaj so ga tako pogostili.

Potem je bil Peterček že modrejši. Najbolje je znal kuhati krompir. Pazil je, da ga je o pravem času odstavil. Pa ni bil ne trd, ne premehak. Tudi drugega dela se je lotil z uspehom. Pomagal je zdaj tukaj, zdaj tam, a nikdar ni postopal.

Prvi metlici, ki sta ji z bratcem naredila, sta nesla mlada Konoška gospodu doktorju v mesto. Dejala sta, naj jima kar nič ne plačuje, češ: »Hvaležna bi se rada izkazala za vašo ljubezen do naju in do očeta.«

To je bilo vsekakor bore plačilo, ali doktor ga je prijazno sprejel. Da jim je oče umrl, je vedel; saj je rajniku sam napisal mrtvaški list. A ni nehal brigati se za siroti. Zlasti za to se je brigal, da bi se kaj naučila. Posojal jima je knjige. Izpraševal ju je, kaj že znata. Pa opominjal ju je k marljivosti.

Ko sta mu kmalu zopet prinesla metlic, jih ni maral zastonj, ampak jima jih je plačal kakor drugače kupci v mestu.

Ponošeno obleko svojih otrok je daroval njima. Vselej je bil vesel, kadarkoli je slišal, da sta dečka pridna in da se odlikujeta v modrosti in v plemenitem vedenju.

In v resnici se jima je moralo priznati, da napredujeta v dobrem. Francek je bil prvi v šoli. Vedel se je resno. Hrepenel ni po šalah in burkah. Imel je v glavi druge skrbi. Gospod župnik in učitelji so bili z njim zadovoljni in so ga postavili za zglednika celi šoli.

Kadar ni vedel noben drug učenec odgovora, je rekel gospod učitelj: »Konopasek, pa nam ti povej!«

Konopasek je vstal, pa se odrezal jasno in glasno.

Užival je zavoljo tega Konopasek veliko čast. Da zna delati metlice in da trži z njimi, je bilo znano. Vsi so občudovali njegovo izkušnost in moč. Pa so ga čislali tudi zaradi te lastnosti. Sodili so o njem, da se ne more njim prištevati, ampak odraslim in pametnim ljudem.

Sam brat Peterček ga je imel za strašno brihtnega. Pravil je svojim součencem, da si prinaša iz mesta knjig in jih prebira kar ponoči. On sam se je tudi potrudil, kar se je dalo. Bral je že lepo. Gospodu učitelju je ugajal v vsem. Nikdar ni bil kaznovan. A tako resen učenec ni bil kakor Francek.

Njiju ljubezen do matere ni omahovala. Hotela sta jo preživiti sama, ko bosta večja.

Tako sta pravila: »Midva bova delala, mati bodo pa lepo doma sedeli, nam kuhali pa molili.«

Bog je pa sklenil drugače. Poslal je nad družinico novo nesrečo. Bržkone je imel otroka rad. Zakaj koGAR Bog ljubi, temu pošilja križev.

(Dalje.)

V gozdu.

Prazni, žalostni so gozdu.
Ptičke so jih zapustile,
pod odejo snežno cvetke
žalostno so posahnile.

Hodim po samotnem gozdu
in spominjam se na čase,
ko tu rožice sem trgal
in posnemal ptičkov glase.

Odcvetele cvetke zame,
utihnil ptičkov glasi
in nad moje so življenje
težki se zgrnili časi . . .

Stepin.

